

Jäljennös.

SOSIALIHALLITUS

HELSINGISSÄ,

2 p:nä elo- kuuta 19 22.

N:o

25/4 T. O. 1922.

Arto 70.

S o s i a l i m i n i s t e r i ö l l e .

Lähetteellä kesäkuun 6 päivältä 1922 on Sosiaaliministeriö kehoittanut Sosialihallitusta antamaan lausuntonsa Pankkivaltuusmiesten ehdotuksesta ryhtyä toimittamaan 1) jatkuvaa palkkatilastoa eri aloilta ja sen perusteella palkka-indeksiä; 2) jatkuvaa tukkuhintatilastoa ja sen perusteella tukkuhintaindeksiä, 3) jatkuvaa tilastoa ulkomaanrahamääräisistä veloista ja 4) jatkuvaa tilastoa ulkomaisista saatavista sekä 5) vuotuinen selvitys maamme maksutaseesta. Tämän johdosta Sosialihallitus asiakirjat palauttaen esittää seuraavaa:

Sodan aiheuttamien suurten taloudellisten mullistusten ja viime vuosien vaihtelevien konjunktuurien aikana, jolloin kaikki maat ovat pyrkineet vakaannuttamaan talouselämäänsä, ovat useat talous- ja sosialitilaston haarat saaneet entistään paljon suuremman merkityksen. Eri maissa on tilaston avulla koetettu selvittää taloudellisten ilmiöiden kehityksen suuntaa, jotta talouspoliittiset toimenpiteet voitaisiin sen mukaisesti rakentaa luotettavalle pohjalle. Tällöin on tilastollinen selvitys keskitetty talouselämän pääilmiöihin, joissa kansantalouden asema ja konjunktuurien kehitys selvästi ilmenevät. Samalla on virallisen tilaston, joka tavallisesti on supistunut esitelmänsä aineiston keräykseen ja sen ensimmäiseen käyttelyyn, täytynyt kehittää tätä käsittelyä pitemmälle ja varsinaisen tut-

kimustyön avulla toimittaa yhteiskunnan käytettäväksi sellaisia lastotyön tuloksia, jotka välittömästi ovat sille hyödyksi. Tällaiset ovat nekin tiedot, joita Pankkivaltuusmiehet nyt ehdottavat Suomeksi kerättäviksi. Ne kaikki ovat erinomaisen tärkeitä apuneuvoja maataloudellisen aseman arvostelemiseksi, ja sentähden on toivottavaa, että nämä hankkeet tulisivat meillä toteutetuiksi.

Pohdittaessa ehdotettujen tilastonhaarain järjestämistä näyttää asianmukaiselta, että Sosialihallitus rajoittaa lausuntojensa sen omaan toiminta-alaan kuuluvaan osaan, s. o. palkkatilastoon.

Työntekijäin taloudellista ja yhteiskunnallista asemaa kuvaavien tietojen rinnalla on työntekijäin tulonmuodostuksen tuntemisella aivan ensiasteinen merkitys. Tämä tehtävä sellaisenaan, ennenkaikkea perhetulojen muodostumisen selvittäminen, kuuluu varsinaisesti yleiselle tulotilastolle. Mutta sitä tarkoitusta, minkä Pankkivaltuusmiehet asettavat jatkuvalle palkkatilastolle, ei sen avulla voida tyydyttää. Työntekijäin tulot ovat suoranaisesti riippuvaisia työpalkan muodostumisesta ja työn saannista, varsinkin kun työläisperheen muut tulot ovat tavallisesti aivan vähäiset tai niitä ei ole lainkaan. Joka tapauksessa työntekijäin tulon muodostumisen tarkempi selvittäminen on erikoisen palkkatilaston tehtävä, ja sellaisena on sillä sosialitilastossa aivan keskeinen asema.

Palkkatilastolla on merkitystä vielä muissakin suhteissa. Samalla kuin työpalkka on työntekijäin tulon lähde, se muodostaa tuntuvan osan tuotantokustannuksista, ja sen johdosta palkkatilasto valaisee työntekijäin sosialisten olojen ohella myös palkkatyötä käyttävän tuotantotoiminnan tilaa. Viime vuosien olosuhteet ovat sen ohella erikoisen selvästi osoittaneet, mikä merkitys rahanarvon alenemisella on nimellisen työpalkan muodostumiselle, joten työpalkan kehityksessä ovat osallistuneita nähtävissä myös rahan kotimaisen ostovoiman muutokset. Näin palkkatilasto voi antaa valaistusta myös maatalouden

hapolitiikalle.

Jotta palkkatilasto voisi täyttää monipuolisen tehtävänä, sen tulee voida tarkasti selvittää nimellispalkan kehitys eri työaloilla ja palkan ostovoiman muodostuminen eri ajankohtina. Tästä johtuu, että tilaston tulee olla jatkuvaa ja ulottua mahdollisimman laajalle alalle, jotta luotettava vertailu ja mahdollisimman varmojen johtopäätösten tekeminen käy päinsä.

Tällaisen jatkuvan, laajan tilaston järjestäminen tuottaa kuitenkin suuria vaikeuksia, sillä palkkatilaston metodi ei vielä ole tarpeeksi vakaantunut ja tietojen kokoaminen voi käydä hankalaksi.

Palkkatilastollisia tutkimuksia järjestettäessä on muualla noudatettu useita eri menettelytapoja. Niitä valittaessa on otettava huomioon tämä tilaston tehtävä ja siihen tarvittavien tietojen saantimahdollisuus. Jatkuvan palkkatilaston tulisi luotettavasti osoittaa nimellispalkan ja työpalkan ostovoiman muodostuminen ja kehitys ja siten osoittaa työntekijäin ja tuotannon asema sekä kulloinkin vallitsevat konjunktuurit. Tämä suunnitellun palkkatilaston sosiali- ja talouspoliittinen kaksinais-tehtävä on varsin laaja, mutta kun pidetään silmällä, että pääpaino tulee pantavaksi työpalkan kehityksen selvittämiseen, voitaneen tilaston käytännölliselle järjestämiselle löytää ratkaisun.

Mitä tämän tilaston alaan tulee, näyttää välttämättömältä, että se rajoitetaan yksinomaan teollisuuteen. Luotettavien tietojen saanti jatkuvaa palkkatilastoa varten näyttää maatalouteen nähden jokseenkin mahdottomalta. Sitä paitsi keskittyy varsinaisten päivätyöläisten käyttäminen suuremmassa määrin rajoitettuun osaan vuotta, jolloin palkat eivät niinkään paljon vaihtele. Huomattava on sensijaan ero kesä- ja talvipalkkojen välillä. Toiselta puolen antavat tuntuvaan määrään nousevat luontaisedut nimellispalkalle pienemmän merkityksen, samalla kuin ne vaikeuttavat verrannollisten ja luotettavien tietojen saantia maatalouden työpalkoista. Maatalouden palkkasuhteet ovatkin yleensä luonteeltaan sellaisia, että ne sopi-

vat parhaiten käsiteltäviksi vuositilastossa, eivätkä voi antaa sitä valaistusta, jota Pankkivaltuusmiehet ehdotuksessaan tarkoittavat.

Teollisuuden palkkausolot taas kuvastavat verraten nännasti konjunktuurien vaihtelua ja taloudellisen toiminnan tilin sekä elinkustannusten muodostumista. Kysymyksessäolevan jatkuvan palkkatilaston tehtävän kannalta näyttää sentähden myös riittäväältä rajoittaa tilasto yksinomaan teollisuuteen. Huomattava lisäksi, että teollisuusyrityksillä on nähtävästi saatavana man kovin suurta vaivaa juuri sellaisia tietoja työntekijäin palkoista, joille tällainen jatkuva tilasto voidaan perustaa.

Jotta palkkatilasto olisi täysin luotettava, tulisi oikeastaan käsittää koko teollisuuden ala ja kaikki ne eriseikat, jotka vaikuttavat työpalkan muodostumiseen. Näin tarkekan selvityksen saamista ei kuitenkaan voida ajatella ehdotetun jatkuvan tilaston puitteissa, eikä se myöskään tehtävän kannalta näytä välttämättömältä. Kysymyksessäolevan tilaston koitus tulee epäilemättä täytetyksi, jos voidaan osoittaa työ palkkojen ja työntekijäin ansion muodostuminen eri ammattialoilla, ja tähän riittää edustava tutkimusmenetelmä, kun vain tilastoon kuuluvat työpaikat saadaan kyllin edustaviksi ja tietojen saanti säännölliseksi. Lähinnä ajateltavissa, että tämä jatkuva tilasto koetetaan saada mahdollisimman läheisesti liittymään työnantajain palkkalistoihin, joita pidetään palkkaviikoittain. Tiedustelun esineeksi tulisi siis ensisijassa työntekijäin viikkoansio. Mutta yksityisten työntekijäin todellinen viikkotyöaika ja eri teollisuustyöaloilla työaikasuhteet vaihtelevat siinä määrin, että palkkatietojen ohella on saatava myös tiedot työajasta: viikon säännöllinen työaika ja viikon kuluessa suoritettu kokonaistuntiluku, yli-työ erikseen mainittuna. Kun samalla saadaan tiedot työntekijäin lukumäärästä, voidaan annetuista tiedoista suorastaan laskea työntekijäin todellinen ansio palkkaviikon kuluessa, säännöllinen viikkoansio ja todellinen tuntiansio. Kun palkkaviikon pituus tuntuvasti vaihtelee, tulisi pääpaino pantavaksi

tuntiansion toteamiselle. Tietojen antamisen helpottamiseksi voitaisiin kaikki nämä tiedot ajatella annettavaksi kunkin kuukauden viimeiseltä palkkaviikolta. Mutta kun tuntiansio vaihtelee huomattavasti eri palkkaustavoilla ja eri aikoina, olisi välttämätöntä saada ylläolevat palkka- ja työaikatiedot eriteltynä palkkaustapojen mukaan. Tällöin saataisiin lasketuksi myös tuntipalkkamäärä. Edellämainituista työaikatiedoista ei vielä täydelleen käy selville, minkä verran työnsaanti vaikuttaa palkan muodostumiseen. Tämän seikan selvittäminen olisi sitäpaitsi erinomaisen tärkeä työmarkkinain yleisen suunnan valaisemiseksi etenkin kun varsinaista työttömyystilastoa ei meillä näytä saatavan syntymään.

Pankkivaltuusmiesten ehdottaman jatkuvan palkkatilaston tarkoituksiin yllä kuvatuunlainen suunnitelma ilmeisesti on riittävä. Se ei kuitenkaan anna mitään tietoa erikoisammattien palkkausoloista, mikä seikka olisi erittäin tärkeä sosiaaliselta ja myös tuotannon kannalta. Jos tilaston laajentaminen tähän suuntaan katsottaisiin mahdolliseksi, voitaisiin tyypillisistä erikoisammateista kerätä palkkatietoja edellä esitetyn metodin mukaisesti.

Näin suunniteltuna tulisi jatkuva palkkatilasto epäilemättä vastaamaan niitä vaatimuksia, mitä sille kohtuudella voidaan asettaa. Sopivimmin se olisi järjestettävä kuukausittaiseksi, mutta neljännesvuositilastokin voi tulla kysymykseen, jos kovin usein uudistuva tietojen saanti kohtaa vaikeuksia. Tilastoa rajoitettaessa teollisuuteen olisi edullisinta noudattaa teollisuustilaston rajoja, jotta vuosikatsauksissa voitaisiin verrata toisiinsa palkka-, työaika-, työvoimankäyttö- ja tuotantotietoja.

Esitetyn suunnitelman mukaisia palkkatietoja voitaisiin nähtävästi ainakin osittain saada aikaisemmilta vuosilta, joten jatkuvalle tilastolle saataisiin riittävä vertailupohja. Tällöin on myös huomattava, että vv. 1920 - 21 toimitettu elinkustannustiedustelu tekee myös mahdolliseksi riittävän pohjan saamisen työpalkan ostovoiman laskemiselle: mainittu ajankohta, etenkin

vuosi 1920, näyttää muutenkin sopivalta palkkaindeksin perusvuodeksi.

Tämän tilaston toimeenpaneminen riippuu tietenkin siitä voidaanko ensitietoja saada käytettäväksi. Työnantajataholla kyllä täysin tunnustetaan tällaisten tietojen tärkeys, mutta niiden antaminen ilmeisesti tulee aiheuttamaan jonkun verran vaivannäköä, näyttäisi tarpeelliselta neuvotella asian järjestämisestä Työnantajain Keskusliiton kanssa. Ellei tietojen saantia tällöin saada turvatuksi, olisi viimeisenä keinona laillisen oikeuden hankkiminen asianomaisille tilastoviranomaisille vaatia puheenaolevaan tarkoitukseen tarvittavia tilastotietoja.

Suunnitellun palkkatilaston jatkuva toimittaminen täytyy tietenkin saada nopeaksi, ja siihen on sentähden varattava riittävästi työvoimaa. Jos ohjelma toteutetaan sillä tavoin, kuin edellä esitettiin, näyttää sitä varten tarpeelliselta saada Tilasto-osastoon 4 vakinaista laskuapulaista; tämä on sitä tärkeämpää, kun Tilasto-osastolle on kuluvan vuoden alusta lukien annettu tehtäväksi myös säännöllisesti jatkuvan alkoholitilaston toimittaminen, eikä sitä varten ole saatu lisätyövoimia muuta kuin aivan lyhyeksi ajaksi. Ensi aluksi, osittain jo muutamia kuukausia ennen tilastoaineksen keruuta, tarvitaan tähän työhön noin 6 kuukauden ajaksi myös ylimääräinen virkamies, jolle olisi suoritettava sitä varten myönnettävästä erikoisesta määrärahasta palkkiota 2,000 markkaa kuukaudessa.

Kun jatkuvalla palkkatilastolla on niin suuri ja monipuolinen merkitys ja sen tarve jo kauan on ollut tunnettu ja useassakin suhteessa, saa Sosialihallitus ehdottaa,

että Valtioneuvosto hyväksyisi toimitettavaksi kuukausittain jatkuvan palkkatilaston ylläesitetyn suunnitelman mukaisesti ja ottaisi sen johdosta Sosialihallituksen menoarvioon määrärahan 4 vakinaisen laskuapulaisen palkkaamista varten.

ten sekä myöntäisi ylimääräisen virkamie-
hen palkkaamiseen 12,000 markan suurui-
sen summan.

Einar Bök.

Leo Harmaja.

J.J. Warmanen.

./.. Ture Sundholm.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa Helsingissä Sosiali-
hallituksessa 11 päivänä syyskuuta 1922.